

LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGETIKOS MINISTRAS

MOTYVUOTA IŠVADA DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGETIKOS MINISTERIJOJE IR VALSTYBINĖJE ENERGETIKOS INSPEKCIJOJE PRIE ENERGETIKOS MINISTERIJOS 2016 M.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsniu, Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 „Dėl Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos patvirtinimo“, ir Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2015 m. lapkričio 11 d. įsakymu Nr. 1-256 „Dėl Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo aprašo patvirtinimo“, bei Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo Valstybinėje energetikos inspekcijoje prie Energetikos ministerijos tvarkos aprašu, patvirtintu Valstybinės energetikos inspekcijos prie Energetikos ministerijos viršininko 2015 m. lapkričio 6 d. įsakymu Nr. 1V-91 „Dėl Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo Valstybinėje energetikos inspekcijoje prie Energetikos ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo“, 2016 m. III ketvirtį Lietuvos Respublikos energetikos ministerijoje (toliau – Energetikos ministerija) ir Valstybinėje energetikos inspekcijoje prie Energetikos ministerijos (toliau – VEI) buvo patikrinta korupcijos pasireiškimo tikimybė.

Nustatant ir vertinant veiklos sritis, kuriose egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė, buvo atsižvelgta į Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. XII-1537 „Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos patvirtinimo“, ir ypatingas dėmesys skirtas veiklos sričių ir atskirų funkcijų atlikimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų peržiūrėjimui, analizei, sprendimų priėmimo, veiksmų atlikimo skaidrumo bei sprendimus priimančių subjektų įgaliojimų įvertinimui. Analizuotas laikotarpis nuo 2015 m. rugsėjo 30 d. iki 2016 m. rugsėjo 30 d.

Korupcijos pasireiškimo tikimybę nustatė Energetikos ministerijos kovos su korupcija įgyvendinimo ir tobulinimo darbo grupė, sudaryta Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2014 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1-181 „Dėl Energetikos ministerijos kovos su korupcija įgyvendinimo ir tobulinimo darbo grupės sudarymo“ (2016 m. birželio 15 d. įsakymo Nr. 1-179 redakcija). Korupcijos pasireiškimo tikimybė buvo vertinama, siekiant išsiaiškinti galimus korupcijos pasireiškimo rizikos veiksnius. Naudotas metodas – sisteminė teisės aktų ir dokumentų lyginamoji analizė. Buvo analizuojami Energetikos ministerijos vidaus teisės aktai, žinomi statistiniai duomenys, taip pat komunikavimas su atsakingais darbuotojais.

Korupcijos pasireiškimo tikimybė buvo vertinta Energetikos ministerijoje ir VEI, vadovaujantis Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 „Dėl Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijų patvirtinimo“. Išanalizavus ir įvertinus visą medžiagą, korupcijos pasireiškimo tikimybė Energetikos ministerijoje ir VEI vertinta atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 ir 5 dalyse esančius kriterijus ir į šias aplinkybes:

1. ar atliekant įstaigai priskirtas funkcijas priimti visi įstatymų įgyvendinamieji teisės aktai, kurie pavesti priimti šiai įstaigai;
2. ar įstaigos priimtuose įstatymų įgyvendinamuosiuose teisės aktuose nustatyta sprendimų priėmimo tvarka yra skaidri (ar juose įtvirtinti sprendimų priėmimo principai, aiškūs priėmimo kriterijai, sprendimo priėmimo terminai, sprendimus priimančys subjektai, aiškiai apibrėžti jų įgaliojimai, nustatytos ir atskirtos sprendimų priėmimo, vykdymo ir kontrolės funkcijos, nustatyta sprendimų apskundimo tvarka ir pan.) ir pakankama, ar joje nesuteikiama per daug įgaliojimų įstaigos valstybės tarnautojams ar jiems prilygintiems asmenims veikti savo nuožiūra ir nenustatoma perteklinių reikalavimų;
3. ar įstaigos priimtuose įstatymų įgyvendinamuosiuose teisės aktuose įtvirtinta vidaus kontrolės tvarka, ar vidaus kontrolės sistema veikia tinkamai (ar numatytos galimos kontrolės formos, kontrolės tvarka, kontrolės veiksmų periodiškumas, numatyti kontrolės funkcijas vykdančys ir sprendimus priimančys subjektai, aiškiai apibrėžti jų įgaliojimai ir pan.);
4. ar atliekant įstaigai priskirtas funkcijas (atliekami veiksmai ar procedūros, priimami sprendimai) laikomasi teisės aktu, sutarčių nustatytos tvarkos, reikalavimų ir terminų;
5. ar yra kitų korupcijos rizikai reikšmingų duomenų.

Atsižvelgus į šias aplinkybes ir tinkamai jas įvertinus, korupcijos pasireiškimo tikimybė vertinta pagal šiuos kriterijus:

1) ar padaryta korupcinio pobūdžio nusikalstama veika. Nei Energetikos ministerijoje, nei VEI per nurodytą laikotarpį nebuvo nustatyta korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų. Pažymėtina, kad Energetikos ministerijos ir VEI tinklalapiuose yra numatyta galimybė pranešti apie korupcinę veiką anonimiškai: atitinkamai <http://enmin.lrv.lt/lt/administracine-informacija/korupcijos-prevencija> ir <http://vei.lrv.lt/lt/korupcijos-prevencija/pasitikejimo-linija>. Nors pranešimų nebuvo gauta nei Energetikos ministerijoje, nei VEI, tačiau atliktas sistemos techninis patikrinimas (ar pranešimai yra gaunami), siekiant įsitikinti, ar sistema veikia tinkamai.

2) ar pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas. Energetikos ministerija nėra tiksliai kontrolę ar priežiūrą vykdančias subjektas. Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 29

straipsnį, Energetikos ministerija savo veiklą grindžia Lietuvos Respublikos Konstitucija, įstatymais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, Vyriausybės nutarimais, kitais teisės aktais. Energetikos ministerijos pagrindinė paskirtis yra formuoti valstybės politiką, taip pat organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą ministrui pavestose valdymo srityse. Energetikos ministerija įstatymų ir kitų teisės aktų, suteikiančių įgaliojimus vykdyti kontrolės ir priežiūros funkcijas, pagrindu yra patvirtinusi būtinus teisės aktus, detaliai nustatančius kontrolės ir priežiūros veiksmų, procedūrų vykdymo formas, tvarką, periodiškumą – visų pirma, tai atsispindi Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. vasario 11 d. nutarimu Nr. 86 „Dėl Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos nuostatų patvirtinimo“, taip pat Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos darbo reglamente, patvirtintame Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2015 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. 1-112 „Dėl Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos darbo reglamento patvirtinimo“ (patalpintame Ministerijos tinklalapyje). Teisės aktuose numatyti konkretūs kontrolės ir priežiūros funkcijas vykdytys ir sprendimus priimančys subjektai (padaliniai, atskiri darbuotojai), išsamiai ir tiksliai apibrėžtos jų teisės ir pareigos. Tam tikrais atvejais pareiga užtikrinti kontrolę ir kontrolės mechanizmus ar paskirti vykdytojus yra numatyta ir įstatymuose, pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatyme, Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme ir kt.

VEI nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2016 m. liepos 26 d. įsakymu Nr. 1-209 „Dėl Valstybinės energetikos inspekcijos prie Energetikos ministerijos nuostatų patvirtinimo“, 9.1 papunktyje numatyta, kad VEI vykdo valstybinę energetikos kontrolę visoje šalies teritorijoje, nepriklausomai nuo to, kas valdo, naudoja energetikos įrenginius ir (ar) jais disponuoja, ir nuo energetikos įrenginių galios, siekiant užtikrinti patikimą, efektyvią ir saugią energijos išteklių ir energijos gamybą, tiekimą, vartojimą bei valstybės ir rezervinių atsargų kontrolę. Tad VEI yra suteikti konkretūs įgaliojimai, aiškiai atskirtos sprendimų priėmimo, kontrolės ir priežiūros funkcijos, atsispindinčios VEI nuostatuose, energetikos ministro ir VEI viršininko įsakymuose. VEI, vykdydama energetikos objektų ir įrenginių patikrinimus, taikė Energetikos valstybinės kontrolės ir vartotojų energetikos įrenginių kontrolės tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2014 m. spalio 24 d. įsakymu Nr. 1-261 „Dėl Energetikos valstybinės kontrolės ir vartotojų energetikos įrenginių kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo“, numatytus metodus, VEI rizikos vertinimu pagrįstą energetikos objektų ir įrenginių priežiūros veiklos modelį, taikė patikrinimų klausimynus, vadovavosi VEI viršininko įsakymais patvirtintais energetikos objektų ir įrenginių patikrinimų planais.

Visi teisės aktai periodiškai peržiūrimi. Kai yra būtina, nustatytos teisinio reglamentavimo spragos ar kolizijos taisomos keičiant teisinį reguliavimą.

3) ar atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti. Tiek Energetikos ministerijos, tiek VEI padalinių veiklą išsamiai reglamentuoja nuostatai ir atskirų padalinių nuostatai. Pagrindiniai veiklos uždaviniai, funkcijos bei darbo organizavimas nustatyti kiekvieno struktūrinio padalinio nuostatuose. Konkrečių valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių paskirtis, funkcijos, atsakomybė ir atskaitomybė detalizuojama atskiruose pareigybių aprašymuose, detaliai ir išsamiai apibrėžiant funkcijas, taip pat aiškiai nurodant jų pavaldumą ir atsakomybę. Visi naujų valstybės tarnautojų pareigybių aprašymai yra teikiami Valstybės tarnybos departamentui ir tik su jo pritarimu pagal aprašymą gali būti organizuojamas konkursas konkrečioms pareigoms užimti. Konkretus valstybės tarnautojas ar darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį, su jo užimamos pareigybės aprašymu yra supažindinamas pasirašytinai. Remiantis įstaigoje priimtais teisės aktais, valstybės tarnautojai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis, už savo veiklą atsiskaito padalinio vadovui. Kasmet valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimo išvadose nustatomi uždaviniai, kuriuos reikia įvykdyti per ateinančius metus, kurie tiesiogiai siejasi su Energetikos ministerijai ar VEI keliamais uždaviniais. Nuolat peržiūrimi ir tikslinami pareigybių aprašymai, atliekami reikalingi pakeitimai, atsižvelgiant į struktūrines pertvarkas, pasikeitusias konkrečių padalinių funkcijas bei darbo funkcijų persiskirstymą tarp konkrečių valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis.

4) ar veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu. Energetikos ministerija pagal savo kompetenciją nagrinėjamu laikotarpiu leidimų, nuolaidų ar lengvatų neišdavė ir nesuteikė, nes ministerijos veikla su tuo nesusijusi. Tačiau pagal Statybos techninio reglamento STR 1.07.01:2010 „Statybą leidžiantys dokumentai“, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. rugsėjo 27 d. įsakymu Nr. D1-826 „Dėl Statybos techninio reglamento STR 1.07.01:2010 „Statybą leidžiantys dokumentai“ patvirtinimo“, naujausius pakeitimus, įsigaliojusius nuo 2015 m. rugsėjo 15 d., Energetikos ministerijai numatyta pareiga išduoti rašytinius pritarimus projektui, jei projekte suprojektuoti šilumos gamybos ir (arba) šilumos ir elektros energijos gamybos (kogeneraciniai) įrenginiai, tiekiantys šilumą į centralizuoto šilumos tiekimo sistemas ir naudojantys atsinaujinančius ir (ar) vietinius energijos išteklius [5.15]. Per nagrinėjamą laikotarpį buvo pritarta 4 tokio pobūdžio projektams, pateikiant rašytinius pritarimus, ir 1 nepritarta.

VEI nurodytu laikotarpiu vykdė tam tikrą leidimų išdavimo funkciją. Nuo 2015 m. liepos 1 d. pagal Veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2013 m. spalio 22 d. įsakymu Nr. 1-212 „Dėl Veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisyklių patvirtinimo“, VEI buvo suteikta teisė išduoti šiuos leidimus: leidimą gaminti elektros energiją; leidimą plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus;

leidimą tiesti tiesioginę liniją; leidimą eksportuoti elektros energiją į valstybes, kurios nėra valstybės narės; leidimą importuoti elektros energiją iš valstybių, kurios nėra valstybės narės.

VEI nuostatuose yra numatytos funkcijos, susijusios su vykdoma licencijuojama veikla: VEI išduoda juridiniams ir fiziniams asmenims atestatus energetikos įrenginiams eksploatuoti, sustabdo, panaikina jų galiojimą ir kontroliuoja, ar laikomasi šiuose atestatuose nustatytos veiklos vykdymo sąlygų bei teisės aktų nustatytų reikalavimų; išduoda leidimus veiklai elektros energetikos sektoriuje, išskyrus leidimus vykdyti nepriklausomo elektros energijos tiekimo veiklą, sustabdo jų galiojimą, panaikina galiojimo sustabdymą, panaikina leidimų galiojimą, pratęsia leidimų galiojimo terminą, keičia, tikslina, išduoda leidimų dublikatus, prižiūri leidimais reguliuojamą veiklą. Funkcijos, susijusios su leidimų ir atestatų išdavimo procedūromis, yra atskirtos ir paskirstytos atskiriems darbuotojams, t. y. vieni VEI darbuotojai rengia išvadas, kiti – rengia teikimus ir (ar) sprendimus, VEI viršininkas pasirašo leidimus ir atestatus, todėl VEI darbuotojai vienasmeniškai nepriima sprendimų, tokiu būdu vykdoma vidaus veiksmų kontrolė. Kadangi ši licencijuojama veikla VEI yra toliau prižiūrima – teisės aktuose yra numatytos procedūros, teisės ir pareigos, taikant poveikio priemones.

Licencijų išdavimo ir licencijuojamos veiklos sąlygų laikymosi priežiūros funkcijos VEI taip pat yra atskirtos (licencijas išduoda VEI Planavimo ir kontrolės skyrius, teritoriniais skyriais – atlieka licencijuojamos veiklos laikymosi sąlygų patikrinimus). VEI atsako už savo sprendimus dėl leidimų išdavimo; į Apeliacinę komisiją, motyvuotai raštu paaiškinę kreipimosi priešastį, gali kreiptis atestuojamas ūkio subjektas, nesutinkantis su VEI sprendimu dėl jo atestavimo. Dėl leidimų išdavimo pareiškėjų skundai ir ginčai nagrinėjami teisės aktų nustatyta tvarka.

5) ar daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo. Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 29 straipsnio 2 dalies 2 punkte kaip viena iš ministerijų, kuri steigiama formuoti valstybės politiką, taip pat organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą ministrui pavestose valdymo srityse, yra numatyta Energetikos ministerija. Pagal Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 4 straipsnio 4 dalį, Energetikos ministerija yra centrinis valstybinio administravimo subjektas, pats galintis priimti sprendimus. Tačiau net ir savarankiškai priimamus (energetikos ministro pasirašomus) įsakymus reikia derinti tiek su visuomene, tiek su suinteresuotais asmenimis, institucijomis. Energetikos ministerijos rengiamus Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų ar įstatymų projektus taip pat reikia derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento 32 punkte ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 17 straipsnyje numatyta tvarka su suinteresuotomis institucijomis.

VEI savininkė yra valstybė. VEI savininko teises ir pareigas, išskyrus įstaigos reorganizavimą, pertvarkymą ir likvidavimą, įgyvendina Energetikos ministerija, kuri koordinuoja ir kontroliuoja VEI veiklą bei sprendžia kitus teisės aktuose jos kompetencijai priskirtus klausimus. Kaip jau minėta, vadovaujantis Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 9 straipsnio 4 dalimi, VEI atsako už savo

sprendimus, kurie gali būti skundžiami įstatymų nustatyta tvarka. Tad VEI suteikti įgaliojimai priimti savarankiškus sprendimus, kurių netvirtina kita valstybės ar savivaldybės įstaiga.

Energetikos ministerija priima veiklos licencijavimą, valstybinės energetikos kontrolę reguliuojančius teisės aktus, o VEI įgyvendina teisinį reguliavimą, vykdydama valstybinę energetikos priežiūrą ir kontrolę. Vidinės VEI tvarkos, detaliau reglamentuojančios Energetikos ministerijos nustatytas tam tikros veiklos taisyklės, yra derinamos su Energetikos ministerija ir kitomis atsakingomis institucijomis.

6) ar naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija. Energetikos ministerijos veikloje yra dirbama su valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančia informacija ir pagal Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymą Energetikos ministerija yra paslapčių subjektas. Energetikos ministerijoje yra sudarytos tinkamos sąlygos: yra specialiai įrengtos atskiros patalpos (kabinetas) susipažinti su slapta ar riboto naudojimo informacija, patvirtinti visi darbu su įslaptinta informacija būtini teisės aktai, atsakingų asmenų sąrašai bei paskirtas Energetikos ministerijos darbuotojas, atsakingas už įslaptintos informacijos administravimą. Su Valstybės saugumo departamentu nuolat konsultuojamasi dėl šios srities klausimų, derinamos asmenų, kurių darbas susijęs su įslaptintos informacijos naudojimu ar apsauga, kandidatūros bei derinami rengiami teisės aktų projektai šioje srityje. Energetikos ministerijos darbuotojai, atlikdami nustatytas funkcijas, naudoja valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančią informaciją, tik įgiję tam teisę teisės aktų nustatyta tvarka. Vadovaujantis teisės aktais, įslaptintos informacijos naudojimo, saugojimo, darbuotojų supažindinimo, dokumentų renginio procedūros, darbuotojų, dirbančių ar susipažįstančių su įslaptinta informacija, atsakomybė yra išsamiai reglamentuota, o nustačius tarnybinių nusižengimų faktus, gali būti skiriamos drausminės nuobaudos, tačiau tokių atvejų Energetikos ministerijoje nepasitaikė.

VEI nėra paslapčių subjektas pagal Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymą ir įslaptinta informacija nurodytu laikotarpiu nedisponavo.

7) ar anksčiau atlikus korupcijos rizikos analizę, buvo nustatyta veiklos trūkumų. Atsižvelgiant į tai, kad Energetikos ministerijos ir VEI veikla yra pakankamai reglamentuota įstatymų ir kitų teisės aktų, taip pat tai, kad šios įstaigos siekia valdyti korupcijos rizikos veiksnius ir jos pasireiškimo galimybes kitomis priemonėmis, veiklos trūkumams atsirasti kelias užkirstas. Tačiau Energetikos ministerija nuolat bendradarbiauja su Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba, Seimo kontrolierių įstaiga, tad yra gavusi įvairių rekomendacijų ir pasiūlymų, kaip tobulinti savo veiklą vienoje ar kitoje srityje. Energetikos ministerija deda visas pastangas, siekdama šias rekomendacijas ir pasiūlymus įgyvendinti, tam yra sudaromas specialus rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planas, tvirtinamas energetikos ministro.

Specialiųjų tyrimų tarnyba pranešė, kad 2016 m. rugsėjo–gruodžio mėnesiais bus atliekama korupcijos rizikos analizė VEI, tad ateityje atliekant korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą už šį laikotarpį, bus galima plačiau aprašyti šį kriterijų.

Apibendrinant visus aprašytus kriterijus galima daryti išvadą, kad Energetikos ministerijoje ir VEI egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė, nes vykdoma veikla atitinka kelis iš numatytų kriterijų, tačiau teisės aktų reglamentavimas yra pakankamas ir antikorpacinė veikla vykdoma tinkamai, todėl korupcijos apraiškų neužfiksuota.

Energetikos ministras

Rokas Masiulis